

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 13 Eylül 2024
Sayı : 572

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

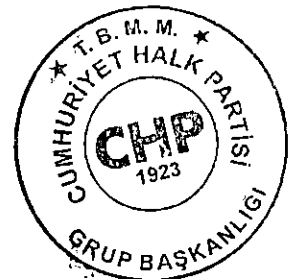
Türkiye Büyük Millet Meclisinde “Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu” adı altında daimi bir ihtisas komisyonu kurulmasına dair kanun teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Murat EMİR
Ankara Milletvekili
Grup Başkanvekili

Gökhan GÜNAYDIN
İstanbul Milletvekili
Grup Başkanvekili

Ali Mahir BAŞARIR
Mersin Milletvekili
Grup Başkanvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Anayasa
Tarih: 1-10-2024	Esas No: 2/2442

50

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİGİ
16 Eylül 2024
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
16 Eylül 2024
No: 1495070

GEREKÇE

Her çocuk yetişkinlerin hazırladığı ve kurallarını koyduğu bir dünyaya doğar. Çocuğun doğduğu andan itibaren karşı karşıya kaldığı dünyada, toplumsal yaşamda, hukuk sisteminde ve aile içinde çocuğun üstün yararına ve lehine anlayış geliştirmek gereklidir. Çocukların çocukluğunu ortadan kaldırmak veya onların çocukluğunu değersizleştirmek yerine çocukların çocuk olma hakkını veren bir bakış açısına sahip olmak yaşamı daha değerli kılmak adına gereklidir. Bu nedenle çocuğun üstün yararına odaklanan sözleşmelere, düzenlemelere, kurum ve kuruluşlara ihtiyaç vardır. Tam da bu nedenle; 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 54 maddelik BM Çocuk Hakları Sözleşmesi kabul edilmiştir. Bu sözleşmede; *"Ana-babanın rolü ve sorumluluğu ve bunun ihmal edildiği durumlarda ise devletin rolü ve sorumluluğu, Bir isme ve vatandaşlığa sahip olma ve bunu koruma hakkı, Yaşama ve gelişme hakkı, Sağlık hizmetlerine erişim hakkı, Eğitime erişim hakkı, İnsana yakışır bir yaşam standardına erişim hakkı, Eğlence-dinlenme ve kültürel etkinlikler için zamana sahip olma hakkı, İstismar ve ihmalden korunma hakkı, Uyuşturucu bağımlılığından korunma hakkı, Ekonomik sömürüden korunma hakkı, İfade özgürlüğü hakkı, Düşünce özgürlüğü hakkı, Dernek kurma özgürlükleri hakkı, Çocukların kendileriyle ilgili konularda görüşlerini dile getirme hakkı, Özel gereksinimleri olan çocukların hakları, Özürlü çocukların hakları"* detaylandırılmıştır.

Türkiye, dil ve/veya kültürel kimlik haklarıyla ilgili olan maddelere ilişkin çekincelerini bildirdiği bu sözleşmeyi 1990 tarihinde imzalamıştır. Öte yandan Türkiye'nin taraf olduğu çocuk haklarıyla ilgili Avrupa ölçekli diğer sözleşmeler arasında Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi; Avrupa Sosyal Şartı; Çocukların Velayetine ilişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi; Çocuk Haklarının Kullanılmasına ilişkin Avrupa Sözleşmesi ve Uluslararası Çocuk Kaçakçılığının Sivil Yönleriyle ilgili Lahey Sözleşmesi sayılabilir.

Öte yandan Anayasa temel hakların ve özgürlüklerin çoğunu içermektedir. Ancak, bu hak ve özgürlüklerin çocuklar için de tanınmış olduğu yeterince açık olmadığı gibi, bu hakların istismar edilmesine ilişkin uyarılarda bulunulmakta, aynı hakların yasalarla nasıl sınırlandırılabileceği belirtilmektedir. Her ne kadar 2010'daki Anayasa değişiklikleri, "çocuk hakları" terimini ilk kez getirmiş, çocuklara yönelik anayasal güvenceleri pekiştirmiş olsa da; çocuk hukuk sistemi tarafından ailenin bir elemanı olarak görülmekte, ailenin dışında çocuğun kendine has bir varlığı olduğu olgusu anılmamaktadır. Kısacası, Anayasa ailenin ve toplumun iyiliğine odaklanırken çocuğun korunma ve ebeveynleriyle temas hakkını vurgulamakta, ancak çocukların diğer hakları konusunda ayrıntıya girmemektedir.

Çocuk haklarıyla ilgili konuların ve bu haklara yönelik ihlallerin düzenli olarak izlenmesi, bunların fark edilmesi, tanınması ve ele alınması toplumsal bir önem taşımaktadır. Hukukçu, gazeteci, çeşitli mesleki ve sivil toplum kuruluşları gibi mekanizmalar çocuk haklarına yönelik ihlalleri düzenli olarak izlemekte ya da bilgi vermekte olup, Türkiye'de bağımsız çocuk hakları izlemesinin ve ihtilafların ele alınmasının sınırlı kaldığı genel bir görüş haline gelmiştir.

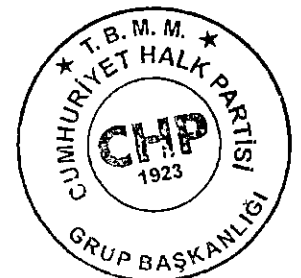
2012'de kurulan Kamu Denetçiliği (ombudsman) Kurumu ile çocuk hakları alanında kamu denetçisinin görevlendirilmiş olması ya da 2008'de TBMM'de Çocuk Hakları İzleme

Komitesi oluşturulmuş olması her ne kadar pozitif adımlar olsa da çocuk hakları izleme ve geliştirilmesi yönünde yeterli değildir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde son 8 yılda, 26 ve 27'nci dönemlerde, *Başta Cinsel İstismar Olmak Üzere Çocuklara Yönelik Her Türlü İstismar Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla* (2016), *Adana'nın Aladağ İlçesinde Kız Öğrenci Yurdunda Meydana Gelen Elim Yangın Vakasının Araştırılması Ve Benzer Acıların Bir Kez Daha Yaşanmaması Ve Kamusal Eğitim Ve Barınma Haklarının Tüm Öğrencilerimiz İçin Güvence Altına Alınıp Yaygınlaştırılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla* (2017), *Rabia Naz Vatan Başta Olmak Üzere Şüpheli Çocuk Ölümünün Araştırılması Ve Bu Konuda Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla* (2020) kurulan üç araştırma komisyonu raporlarını yayınlamış ancak sorunların çözülebilmesi hususunda raporlar tek başına yeterli olmamıştır.

En nihayetinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Çocuk Hakları Komitesi de Sağlık, Aile ve Sosyal İşler Komisyonu'nun gayri resmi bir alt komitesi olarak çalışmaktadır. Bu komisyonun kendi bütçesi ve kaynakları bulunmamaktadır. Oysa çocuk hakları eksenli daimi bir ihtisas komisyonu ile yaşanan sorunların çözümünde çok daha etkili bir çalışma ortaya koyulabilir.

Dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde çocuk haklarının geliştirilmesi, çocukların korunması alanında profesyoneller ve sivil toplum kuruluşları ile iletişimi sağlayacak, her yasa tasarısını çocuk haklarına uygunluk açısından inceleyecek, yıllık bütçelerde çocuklara yeterli kaynak ayrılmasını sağlamayı önleyecek daimi bir ihtisas komisyonunun kurulmasına ihtiyaç vardır. Bu kanun ile 'Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu' adıyla daimi bir ihtisas komisyonu oluşturulması ve bu komisyonun çocuğun yüksek yararı düşüncesi doğrultusunda diğer ihtisas komisyonlarından farklı olarak siyasi partilerin eşit temsili ile kurulması, ayrıca çalışmalarını çocuk hakları konusunda uzman isimlerin komisyon toplantılarına devamlı katılımının sağlanarak görüş ve önerileri ile yürütmesi teklif edilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1. Madde ile Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu'nun amacı belirtilmiştir.

MADDE 2. Madde ile Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu Kanununun kapsamı belirlenmiştir.

MADDE 3. Madde ile Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu'nun kuruluşu belirlenmiştir. Çocuğun yüksek yararı ve hükümet politikalarından ayrı yürütülmesi düşüncesiyle Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu TBMM İç Tüzüğü ile belirlenmiş olan ihtisas komisyonlarının kuruluşundan farklı ele alınmıştır. Bu bağlamda Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu'nun siyasi partilerin eşit sayıda temsiliyle kurulacağı belirtilmiştir.

MADDE 4. Madde ile Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu'nun görevleri sayılmaktadır.

MADDE 5. Madde ile Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu'nun yetkileri belirtilmiştir. Çocuğun yüksek yararının gözetilmesi amacıyla tüm komisyon toplantılarına ve çalışmalarına görüş ve öneri bildirmesi için çocuk hakları alanında ihtisaslaşmış TBMM üyesi olmayan azami üç ismin, komisyon üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararıyla davet edilebilmesi belirtilmiştir.

MADDE 6. Madde ile Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu'nun çalışma, usul ve esasları belirlenmiştir.

MADDE 7. Madde ile Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu için uygulanacak İçtüzük belirlenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1: Madde ile Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu üyeliklerine yapılacak ilk seçimler için adaylık süresi ve seçilen üyelerin görev süresi belirlenmiştir.

MADDE 8. Yürürlük maddesidir.

MADDE 9. Yürütme maddesidir.

ÇOCUK HAKKI İZLEME KOMİSYONU KURULMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

Amaç

MADDE 1. Bu Kanunun amacı; çocuk haklarının korunması ve gözetilmesi bağlamında mevcut uygulamaların pozitif uyumunu sağlamak, kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi sırasında çocuğun üstün yararı ilkesini gözeterek yasama denetimini yapmak, çocuk hak ihlalleri konusunda şikayet ve başvuruları incelemek üzere TBMM Çocuk Hakkı İzleme Komisyonunun kuruluş, görev, yetki, çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2. Bu Kanun, T.C. Anayasası ile İnsan Hakları Evrensel beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme gibi çocuk ve insan haklarına dair uluslararası alanda genel kabul gören ve sözleşmelerle belgelenmiş olan çocuk insan haklarını kapsar.

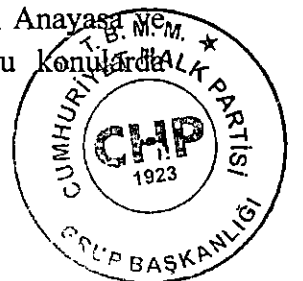
Komisyonun Kuruluşu

MADDE 3. Üye sayısı Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca belirlenecek Çocuk Hakkı İzleme Komisyonunda; siyasi parti grupları eşit sayıda temsil edilirler. Bağımsızlar TBMM Başkanlığına yapılan başvuruyla komisyon üyesi olabilir. Bu komisyon üyelikleri bir yasama dönemidir. Komisyonda üye tamsayısının salt çoğunluğuyla seçilecek bir başkan, iki başkanvekili ve bir sözcü aynı parti grubundan olamaz ancak aynı yöntemle seçilecek kâtip için bu şart aranmaz. Seçime tüm üyelerin katılması zorunludur.

Komisyonun Görevleri

MADDE 4. Çocuk Hakkı İzleme Komisyonunun görevleri şunlardır:

- a) Çocuk ve insan haklarına dair uluslararası alanda genel kabul gören ve sözleşmelerle belgelenmiş olan çocuk insan haklarıyla T.C. Anayasası ve diğer milli mevzuat ve uygulamalar arasında uyum sağlamak amacıyla yapılması gereken değişiklikleri tespit etmek ve bu amaçla yasal düzenlemeler önermek,
- b) TBMM Başkanlığınca havale edilen kanun ve tasarı teklifleriyle, kanun hükmünde kararnameleri görüşmek, TBMM komisyonlarının gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek,
- c) Türkiye'nin çocuk hakları uygulamalarının mevcut uluslararası antlaşmalara, Anayasa ve Kanunlara uygunluğunu incelemek ve bu amaçla, araştırmalar yapmak, bu konularda iyileştirmeler, çözümler önermek,

d) Çocuk hakları ihlalleri iddialarına ilişkin başvuruları ve kamuya yansıyan olayları incelemek ve ilgili mercilere iletmek,

e) TBMM Başkanlığınca havale olunan başvurular ile ilgili konuları incelemek ve başvuru sahibine yapılan işlem ve sonuç hakkında bilgi vermek,

f) Uluslararası alanda genel kabul gören çocuk hakları konusundaki gelişmeleri izlemek, çocuk hakları ihlallerini incelemek ve bu ihlallerin yaşandığı dış ülkelerin parlamenterlerine doğrudan veya mevcut parlamenter toplantıları aracılığıyla sunmak,

g) Her yıl yapılan çalışmalar ve elde edilen sonuçları kapsayan ve Türkiye'nin çocuk hakkı gelişimini ortaya koyacak bir rapor hazırlamak.

Komisyonun Yetkileri

MADDE 5. Çocuk Hakları Komisyonu, görevleri ile ilgili olarak, Bakanlıklarla Genel ve Katmalı Bütçeli Dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak, ilgililerini çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir. Komisyon gerekli gördüğünde Ankara dışında da çalışabilir. Tüm komisyon toplantılarına ve çalışmalarına görüş ve öneri bildirmesi için çocuk hakları alanında ihtisaslaşmış TBMM üyesi olmayan azami üç isim davet edilebilir. Bunun için komisyon üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı aranır.

Komisyonun Çalışma usul ve Esasları

MADDE 6. Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu, üye tam sayısının en az üçte biri ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tam sayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz. Komisyon, incelemelerini alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilir. Komisyon, görevleri ile ilgili olarak hazırladığı raporları TBMM başkanlığına sunar. Bu raporlar Danışma Kurulunun görüş ve önerisi ile Genel Kurul gündemine alınabilir ve okunmak suretiyle veya üzerinde görüşme açılarak bilgi edinilir. Komisyon raporları Başbakanlık ve ilgili bakanlıklara da Başkanlıkça gönderilir. Komisyonun gerekli görmesi halinde; inceleme konusunun sorumluları hakkında genel hükümlere göre kovuşturma veya işlem yapılabilmesi için, TBMM Başkanlığı'na komisyon raporu ilgili makama bildirilir. Komisyon çalışmaları ile ilgili olarak, yurtiçi ve yurtdışı görevlendirmelere ait giderler, Komisyonun kararı ve TBMM Başkanı'nın onayı ile 6245 Sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre TBMM bütçesinden karşılanır.

Uygulanacak İhtüzük

MADDE 7. Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu çalışmalarında, bu Kanunda belirlenmemiş olan hallerde, TBMM İhtüzüğü hükümleri uygulanır. TBMM Başkanı'nın, TBMM İhtüzüğü gereğince komisyonlar üzerinde haiz olduğu denetleme yetkisi bu komisyon için de geçerlidir.

GEÇİCİ MADDE 1: Siyasi Parti Grupları Çocuk Hakkı İzleme Komisyonu üyeliklerine yapılacak ilk seçimler için adaylarını Kanunun yayımını izleyen bir hafta içinde TBMM Başkanlığına bildirirler. Bu üyeler TBMM'nin 28 inci döneminin sonuna kadar görev yaparlar.

Yürürlük

MADDE 8. Bu Kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9. Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ile Cumhurbaşkanı yürütür.

